

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΒΙΒΛΙΟ 2

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 16-19

<16>

οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσεῖλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

<17>

Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ

Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν.

<18>

Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν πεζῆ. ἡγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος.

<19>

προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος.

Μετάφραση

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντας ὡς ὀρμητήριο τὴ Σάμο λεηλατοῦσαν τὴ γῆ τοῦ βασιλιά, καὶ ἔκαναν ἐπιθέσεις ἐναντίον τῆς Χίου καὶ τῆς Ἐφέσου, καὶ προετοιμάζονταν γιὰ ναυμαχία, καὶ ὡς στρατηγούς ἐκτός ἀπὸ τοὺς ὑπάρχοντες ἐξέλεξαν ἐπιπλέον τὸν Μένανδρο, τὸν Τυδέα καὶ τὸν Κηφισόδοτο.

Ὁ Λύσανδρος ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀποπλεῖ ἀπὸ τῆ Ῥόδου παράλληλα πρὸς τὴν Ἰωνία με κατεύθυνση τὸν Ἑλλήσποντο, γιὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐξοδο τῶν πλοίων καὶ ἐναντίον τῶν πόλεων ποὺ εἶχαν ἀποστατήσῃ ἀπὸ αὐτοὺς. Βγήκαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τῆ Χίο πρὸς τὸ ἀνοιχτὸ πέλαγος· γιὰτὶ ἡ Ἀσία ἦταν ἐχθρική σ' αὐτοὺς.

Ὁ Λύσανδρος ἀπὸ τὴν Ἀβυδο πλεῖ παραλιακὰ πρὸς τὴ Λάμψακο ποὺ ἦταν σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων· καὶ στρατιῶτες ἀπὸ τὴν Ἀβυδο καὶ ἄλλοι (σύμμαχοι) ἐφτασαν πεζοί. Ἀρχηγὸς τοὺς ἦταν ὁ Θώρακας ὁ Λακεδαιμόνιος.

Ἀφοῦ ἐπιτέθηκαν στὴν πόλη, τὴν κυριεύουν με ἐφοδο καὶ τὴν λεηλάτησαν οἱ στρατιῶτες ἀφοῦ ἦταν πλούσια καὶ γεμάτη κρασί καὶ τροφίμα καὶ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα. Ὅμως τοὺς ἐλεύθερους πολίτες ὁ Λύσανδρος τοὺς ἀπελευθέρωσε.

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 20-24

<20> οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὠρμίσαντο τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιούντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιούμενοι αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον, καὶ εὐθύς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν.

<21> ἐκεῖθεν δ' εὐθύς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμούς ἀντίον τῆς Λαμψάκου· διείχε δ' ὁ Ἑλλήσποντος ταύτην σταδίου ὡς πεντεκαίδεκα. ἐνταῦθα δὴ ἔδειπνοποιοῦντο.

<22> Λύσανδρος δὲ τῆ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς ναυμαχίαν

καὶ τὰ παραβλήματα παραβάλλων, προεῖπεν ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως μηδὲ ἀνάξοιτο.<23> οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος, καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς.<24> Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἔπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὃ τι ποιοῦσιν ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι. καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν πρὶν αὐταὶ ἦκον.

ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανήγοντο.

Μετάφραση

Οἱ Ἀθηναῖοι πλέοντας ἀπὸ κοντὰ ἀγκυροβόλησαν στὴν Ἐλαιούντα τῆς Χερσονήσου με ἑκατόν ὀγδόντα πλοῖα. Εκκεῖ λοιπὸν, τὴν ὥρα ποὺ γευματίζαν ἀναγγέλλονται σ' αὐτοὺς τὰ σχετικὰ με τὴν Λάμψακο καὶ ἀμέσως βγήκαν στα ἀνοιχτὰ πρὸς τὴ Σηστό. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀμέσως ἀφοῦ ἀνεφοδιάστηκαν, ἔπλευσαν πρὸς τοὺς Αἰγὸς Ποταμούς ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Λάμψακο· Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ Ἑλλήσποντος εἶχε πλάτος μέχρι δεκαπέντε στάδια. Εκκεῖ λοιπὸν δειπνοῦσαν.

Ὁ Λύσανδρος τὴν ἐπόμενη νύχτα, ἐνῶ ἦταν ἀκόμη ξημερώματα, ἔδωσε σήμα (στους ἀνδρες) ,ἀφοῦ προγευματίσουν, νὰ μπαίνουν στα πλοῖα, καὶ ἀφοῦ τὰ πάντα τὰ προετοίμασε σαν νὰ πρόκειται νὰ ναυμαχήσει, καὶ ἀφοῦ τοποθέτησε τὰ παραπετάσματα, προειδοποίησε (τους ἀνδρες) κανεὶς νὰ μὴν μετακινηθεῖ ἀπὸ τὴν παράταξη οὔτε νὰ βγεῖ στα ἀνοιχτὰ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τὴν ἄλλη, με τὴν ἀνατολή τοῦ ἡλίου παρατάχτηκαν κατὰ μέτωπο μπροστὰ στο λιμάνι γιὰ ναυμαχία. Επειδὴ ὅμως δὲν βγήκε ὁ Λύσανδρος γιὰ τους ἀντιμετωπίσει, καὶ ἦταν προχωρημένη ὥρα τῆς ἡμέρας, ἐπέστρεψαν στους Αἰγὸς Ποταμούς. Ὁ Λύσανδρος ὅμως, διέταξε τὰ πιο γρήγορα ἀπὸ τὰ καράβια νὰ ἀκολουθοῦν τους Ἀθηναίους καὶ μόλις αὐτοὶ βγουν στὴ στεριά, ἀφοῦ παρατηρήσουν τι κάνουν νὰ ἀναχωρήσουν καὶ νὰ τὸ ἀνακοινώσουν σ' αὐτόν. Καὶ δὲν ἐβγάλε τους ἀνδρες ἀπὸ τὰ πλοῖα νωρίτερα, παρά μόνο ἀφοῦ αὐτὰ (τὰ πιο γρήγορα καράβια) ἐπέστρεψαν. Καὶ αὐτὰ τὰ ἔκανε γιὰ τέσσερις ἡμέρες· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀνοίγονταν πάλι στο πέλαγος γιὰ νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουν.

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 25-27

<25> Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν
τοὺς μὲν
Ἀθηναίους ἐν αἰγιαλῷ ὀρμοῦντας καὶ πρὸς
οὐδεμιᾶ πόλει,
τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας
πεντεκαίδεκα σταδίους
ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι
καὶ πρὸς πόλει
ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς
ὀρμεῖν, ἀλλὰ
μεθορμίσαι εἰς Σηστόν παρήνει πρὸς τε
λιμένα καὶ πρὸς
πόλιν· οὔ ὄντες ναυμαχήσετε, ἔφη, ὅταν
βούλησθε.
<26> οἱ δὲ
στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ
Μένανδρος, ἀπιέναι
αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν,
οὐκ ἐκείνον. καὶ ὁ μὲν ὤχετο.

<27> Λύσανδρος δ', ἐπεὶ ἦν ἡμέρα πέμπτη
ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἶπε τοῖς παρ'
αὐτοῦ ἐπομένοις,

ἐπὰν κατίδωσιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας καὶ
ἐσκεδασμένους κατὰ
τὴν Χερρόνησον, ὅπερ ἐποίουν πολὺ μᾶλλον
καθ' ἐκάστην
ἡμέραν, τὰ τε σιτία πόρρωθεν ὠνούμενοι καὶ
καταφρονοῦντες
δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανῆγεν,
ἀποπλέοντας τοῦμ-
παλιν παρ' αὐτὸν ἄραι ἀσπίδα κατὰ μέσον
τὸν πλοῦν. οἱ
δὲ ταῦτα ἐποίησαν ὡς ἐκέλευσε.

Μετάφραση

Ο Αλκιβιάδης, όταν είδε από τα τείχη
ὅτι οι Αθηναῖοι αγκυροβολοῦν στην
παραλία και σε καμμία πόλη κοντά, και
ὅτι τα αναγκαία τὰ αναζητοῦν στη Σηστό
(που απέχει) δεκαπέντε στάδια από τα
καράβια, ενώ από την ἄλλη οι εχθροί
(αγκυροβολοῦν) σε λιμάνι και κοντά σε
πόλη διαθέτοντας τα πάντα, εἶπε ὅτι
αυτοὶ δεν αγκυροβολοῦν σε κατάλληλο
μέρος, ἀλλὰ τους συμβούλευε να
μετακινηθοῦν σε ἄλλο αγκυροβόλι στη
Σηστό κοντά σε λιμάνι και σε πόλη· αν
βρίσκεσθε ἐκεῖ, εἶπε, θα ναυμαχήσετε,
ὅταν θελήσετε. Οι στρατηγοὶ ὁμως και
κυρίως ο Τυδεᾶς και ο Μένανδρος, τον
διέταξαν να φύγει. Διότι αυτοὶ εἶναι τώρα
στρατηγοὶ και ὄχι ἐκεῖνος. Και αὐτὸς
σηκώθηκε και ἔφυγε.

Ο Λύσανδρος από την ἄλλη ὅταν ἦταν
η πέμπτη ἡμέρα ἀφότου οι Αθηναῖοι
ἐπλεαν ἐναντίον του, εἶπε σε αὐτοὺς που
ακολουθοῦσαν (τους Αθηναίους) κατὰ
διαταγή του, ὅταν δουν αὐτοὺς να ἔχουν
αποβιβασθεῖ και να ἔχουν διασκορπιστεῖ
στη Χερσόνησο, πράγμα το οποίο ἔκαναν
ὄλο και περισσότερο κάθε μέρα, ἐπειδὴ
αγόραζαν τα τρόφιμα ἀπὸ μακριὰ και
περιφρονοῦσαν τον Λύσανδρο, διότι δεν
ἐβγαζε τα πλοία ἀπὸ το λιμάνι για να
τους ἀντιμετωπίσει, ἐπιστρέφοντας με
πλοία προς αὐτὸν να σηκώσουν την
ασπίδα στο μέσο της διαδρομῆς. Αυτοὶ
αὐτὰ τα ἔκαναν, ὅπως τους διέταξε.

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 28-29

Λύσανδρος δ' εὐθύς
 ἐσήμηνε τὴν ταχίστην πλεῖν·
 συμπαρήει δὲ καὶ Θώραξ
 τὸ πεζὸν ἔχων. Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν
 ἐπίπλουν, ἐσήμηνεν
 εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος.
 διεσκεδασμένων δὲ τῶν
 ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι
 ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι,
 αἱ δὲ παντελῶς κεναί· ἡ δὲ Κόνωνος
 καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν
 ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθρόαι καὶ ἡ
 Πάραλος, τὰς δ'
 ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς
 τῆ γῆ. τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν
 τῆ γῆ συνέλεξεν· οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς
 τὰ τειχύδρια.
 Κόνων δὲ ταῖς ἑννέα ναυσὶ φεύγων,
 ἐπεὶ ἔγνω
 τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα
 διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν
 Ἀβαρνίδα τὴν Λαμψάκου ἄκραν
 ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ
 μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἰστία,
 καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ
 ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν εἰς
 Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος
 εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ
 γεγονότα.

Μετάφραση

Ο Λύσανδρος αμέσως ἔδωσε σήμα (στα πλοία) να πλεύσουν ὅσο το δυνατόν πιο γρήγορα· συμπορευόταν και ο Θώραξ με το πεζικό. Ο Κόνων ὅταν εἶδε τὴν ἐπίθεση, ἔδωσε σήμα (στους ἄνδρες) να τρέξουν αμέσως στα πλοία. Επειδὴ οἱ ἄνδρες ἦταν διασκορπισμένοι, ἀπὸ τα καράβια ἄλλα βρέθηκαν με δυο σειρές κωπηλατῶν, ἄλλα με μία και ἄλλα εντελῶς ἄδεια· ὅμως το καράβι του Κόνωνα και ἄλλα ἑπτὰ πλήρως επανδρωμένα (καράβια) που ἦταν κοντὰ του ανοίχθηκαν στο πέλαγος ὅλα μαζί καθὼς και ἡ Πάραλος, ἐνῶ ὅλα τα υπόλοιπα τα κυρίεψε ο Λύσανδρος στην ακτή. Τους πιο πολλοὺς ἄνδρες τους ἔπιασε στη στεριά· κάποιοι ὅμως κατέφυγαν στα μικρὰ οχυρά. Ο Κόνων, ἐνῶ ἔφευγε με τα ἐννιά καράβια, ὅταν ἀντιλήφθηκε ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν καταστραφεῖ, ἀφοῦ προσορμίσθηκε στην Ἀβαρνίδα, το ακρωτήριο της Λαμψάκου, πήρε ἀπὸ ἐκεῖ τα μεγάλα κατάρτια των καραβιῶν του Λυσάνδρου και ο ἴδιος με ὀκτὼ καράβια ἀναχώρησε για τον

Ευαγόρα στην Κύπρο, ενώ η Πάραλος στην Αθήνα για να ανακοινώσει τα γεγονότα.

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 30-32 Μετάφραση

Λύσανδρος δὲ τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τᾶλλα πάντα εἰς Λάμψακον ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδείμαντον.

ἧ δ' ἡμέρα ταῦτα κατειργάσατο, ἔπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστήν εἰς Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα, ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλε.

Ο Λύσανδρος και τα καράβια και τους αιχμαλώτους και όλα τα υπόλοιπα τα μετέφερε στη Λάμψακο, συνέλαβε, επίσης από τους στρατηγούς και άλλους και τον Φιλοκλέα και τον Αδείμαντο. Την ίδια ημέρα που κατάφερε αυτά, έστειλε τον Θεόπομπο τον ληστή από τη Μίλητο στη Λακεδαίμονα, για να αναγγείλει τα γεγονότα, ο οποίος αφού έφτασε μετά από τρεις μέρες τα ανακοίνωσε.

μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρος ἀθροίσας τοὺς συμμάχους ἐκέλευσε βουλευέσθαι περὶ τῶν αἰχμαλώτων. ἔνταῦθα δὴ κατηγορίαι ἐγίνοντο πολλαὶ τῶν Ἀθηναίων, ἃ τε ἤδη παρενομήκεσαν καὶ ἃ ἐψηφισμένοι ἦσαν ποιεῖν, εἰ κρατήσειαν τῇ ναυμαχίᾳ, τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀποκόπτειν τῶν ζωγρηθέντων πάντων, καὶ ὅτι λαβόντες δύο τριήρεις, Κορινθίαν καὶ Ἀνδρίαν, τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πάντας κατακρημνίσειαν· Φιλοκλῆς δ' ἦν στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ὃς τούτους διέφθειρεν.

Μετά από αυτά ο Λύσανδρος αφού συγκέντρωσε τους συμμάχους και έδωσε εντολή να αποφασίσουν για τους αιχμαλώτους. Εκεί ακούστηκαν πολλές κατηγορίες εναντίον των Αθηναίων, για όσα ήδη εγκλήματα πολέμου είχαν διαπράξει και για όσα είχαν αποφασίσει να κάνουν, αν επικρατούσαν στη ναυμαχία, να κόψουν δηλαδή το δεξι χέρι όλων των ανδρών που θα συλλαμβάνονταν ζωντανοί, και ότι αφού πήραν δύο τριήρεις, μία από την Κόρινθο και μια από την Άνδρο, όλους τους άνδρες από αυτές τους πέταξαν στη θάλασσα. Ο Φιλοκλής ήταν ο στρατηγός των Αθηναίων, ο οποίος

έλέγετο δὲ καὶ ἄλλα
πολλά, καὶ ἔδοξεν ἀποκτεῖναι τῶν
αἰχμαλώτων ὅσοι ἦσαν Ἀθηναῖοι πλὴν
Ἀδεϊμάντου, ὅτι μόνος ἐπελάβετο ἐν
τῇ
ἐκκλησίᾳ τοῦ περὶ τῆς ἀποτομῆς τῶν
χειρῶν ψήφισματος· ἠτιάθη μέντοι
ὑπὸ τινων προδοῦναι τὰς ναῦς.
Λύσανδρος δὲ Φιλοκλέα πρῶτον
ἔρωτήσας, ὅς τοὺς Ἀνδρίους καὶ
Κορινθίους κατεκρήμνισε, τί εἴη ἄξιος
παθεῖν ἀρξάμενος εἰς Ἑλληνας
παρανομεῖν, ἀπέσφαξεν.

σκότωσε αὐτούς.

Λέγονταν ἀκόμα καὶ ἄλλα πολλά καὶ
αποφάσισαν νὰ σκοτώσουν ἀπὸ τοὺς
αἰχμαλώτους ὅσους ἦταν Ἀθηναῖοι
εκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀδεϊμάντο, διότι μόνος
αὐτὸς ἦταν ἀντίθετος στὴν ἐκκλησία
τοῦ δήμου στὸ ψήφισμα γιὰ τὸ
κόψιμο τῶν χειρῶν· κατηγορήθηκε
ὁμῶς ἀπὸ κάποιους ὅτι πρόδωσε τὰ
καράβια. Ὁ Λύσανδρος ἀφοῦ πρῶτα
ρώτησε τὸν Φιλοκλέα, ὁ ὁποῖος ἐρίξε
στὴ θάλασσα τοὺς ἄνδρες ἀπὸ τὴν
Ἄνδρο καὶ τὴν Κόρινθο, τι ἀξίζε νὰ
πάθει ἀφοῦ ἀρχισε νὰ παρανομεῖ
στους Ἑλληνας, τὸν ἐσφαξε.

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 2, 1-4

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ
κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον
καὶ Καλχηδόνα. οἱ δ' αὐτὸν
ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων
φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες. οἱ
δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον
τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον,
ἕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο
Ἀθηναῖοι. Λύσανδρος δὲ τοὺς τε
φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα
ποῦ ἄλλον ἴδοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν
εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε μόνον
πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὐ,
εἰδὼς ὅτι ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν
εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶπτον
τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι.
καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ
Καλχηδόνας Σθενέλαον ἀρμοστήν

Μετάφραση

Ἀφοῦ ρύθμισε τὴν κατάσταση στὴ
Λάμψακο, ἔπλεε ἐναντίον τοῦ Βυζαντίου
καὶ τῆς Καλχηδόνας. Αὐτοὶ τὸν
υποδέχονταν, ἀφοῦ ἀφησαν ἐλεύθερους
τοὺς φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων
προστατευόμενους ἀπὸ σπονδῆς. Εκείνοι
ὁμῶς ποῦ τότε παρέδωσαν στὸν
Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιο μὲ προδοσία
κατέφυγαν στὸν Πόντο, ἕστερα στὴν
Ἀθήνα καὶ ἐγίναν Ἀθηναῖοι. Ὁ
Λύσανδρος καὶ τοὺς φρουροὺς τῶν
Ἀθηναίων καὶ ἀν κάπου ἐβλεπε κάποιον
ἄλλον Ἀθηναῖο, τὸν ἐστελνε στὴν Ἀθήνα
παρέχοντας ἀσφάλεια μόνον σὲ ἐκείνους
ποῦ ἐπλεαν πρὸς τὰ ἐκεῖ, καὶ ὄχι πρὸς
κάπου ἀλλοῦ, ἐπειδὴ γινώριζε ὅτι ὅσοι
περισσότεροι θὰ συγκεντρώνονταν στὴν
πόλη καὶ στὸν Πειραιᾶ, πιο γρήγορα θὰ

Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς
Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

προκληθεῖ ἔλλειψη των ἀπαραίτητων.
Ἀφοῦ ἀφησε τον Σθενέλαον ἀπὸ την
Λακωνία διοικητὴ στο Βυζάντιο και στην
Καλχηδόνα, ο ἴδιος ἀφοῦ ἀναχώρησε
προς τη Λάμψακο, ἐπισκεύαζε τα πλοία.

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου
ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἢ
συμφορὰ, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς
διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστὺ
διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ
παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς
νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον
τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ
πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ
ἑαυτοὺς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα
ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων
ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες
πολιορκία,
καὶ Ἰσπαιέας καὶ Σκιωναίους καὶ
Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους
πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων.
τῇ δ' ὑστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν
ἧ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχωῶσαι
πλὴν ἐνὸς
καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς
ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα πάντα ὡς εἰς
πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν.

Στην Ἀθήνα ἀπὸ την ἄλλη ὅταν
ἐφθασε η Πάραλος την νύχτα,
διαδιδόταν η συμφορὰ και ο θρήνος ἀπὸ
τον Πειραιά μέσα ἀπὸ τα μακρὰ τείχη
ἐφτασε στην πόλη καθὼς εἰδοποιούσε ο
ἕνας τον ἄλλον·

ὥστε ἐκείνη τη νύχτα κανεὶς δεν
κοιμήθηκε, ὄχι μόνον ἐπειδὴ πενθοῦσαν
τους χαμένους, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο
ἀκόμη οἱ ἴδιοι τους εαυτοὺς τους, ἐπειδὴ
νόμιζαν ὅτι θα πάθουν ὅσα ἔκαναν και
στους Μηλίους που ἦταν ἀποικοὶ των
Λακεδαιμονίων, ἀφοῦ τους νίκησαν στην
πολιορκία,

και στους κατοίκους της Ἰσπαιείας και
της Σκιώνης και της Τορώνης και της
Αἰγίνας και σε ἄλλους πολλοὺς των
Ἑλλήνων. Την ἐπόμενη συνεκάλεσαν
ἐκκλησία, στην οποία ἀποφάσισαν να
φράξουν τα λιμάνια ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα και να
ἐπισκευάζουν τα τείχη και να τοποθετοῦν
φρουρὲς και ὅλα τα υπόλοιπα να τα
προετοιμάζουν σαν να βρίσκεται η πόλη
σε κατάσταση πολιορκίας.

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 2, 16-19

τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξει Λακεδαιμονίους πότερον ἔξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα. πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν ὅποτε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῆτον ἅπαντα ὃ τι τις λέγοι ὁμολογήσειν. ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἴτα κελεύοι εἰς Λακεδαίμονα ἵεναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὧν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. μετὰ ταῦτα ἠρέθη πρεσβευτῆς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός.

Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην, φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτώμενοι δὲ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἤκοιεν εἶπον ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς. ἐπεὶ δ' ἤκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἧ ἄντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ

Μετάφραση

Και ἐνῶ ἡ κατάσταση ἦταν τέτοια, ὁ Θηραμένης εἶπε στὴν ἐκκλησία ὅτι, ἀν θέλουν νὰ στείλουν αὐτὸν στὸν Λύσανδρο, θὰ ἐπιστρέψει γνωρίζοντας γιὰ ποιο ἀπὸ τὰ δύο οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπιμένουν γιὰ τὰ τείχη, ἐπειδὴ θέλουν νὰ υποδουλώσουν τὴν πόλη, ἢ ὡς ἐγγύηση. Ἀφοῦ τὸν ἔστειλαν καθυστεροῦσε στὸν Λύσανδρο τρεῖς μῆνες καὶ περισσότερο, καιροφυλακτώντας

πότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐξαιτίας τῆς ἐλλείψεως τῶν τροφίμων πρόκειται νὰ δεχθοῦν ὅλα ὅσα θὰ τοὺς προτείνει κάποιος.

Καὶ ὅταν ἐπέστρεψε τὸν τέταρτο μῆνα, ἀνακοίνωσε στὴν ἐκκλησία ὅτι αὐτὸν τὸν κρατοῦσε μέχρι τότε ὁ Λύσανδρος, ὑστερα τὸν διέταξε νὰ πάει στὴν Σπάρτη·

διότι δὲν ἦταν αὐτὸς ἀρμόδιος γιὰ ὅσα τὸν ρωτοῦσε, ἀλλὰ οἱ ἔφοροι. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ἐξελέγη πρεσβευτῆς στὴν Σπάρτη με ἀπόλυτη ἐξουσιοδότηση μαζί με ἄλλους ἐννιά.

Καὶ ὁ Λύσανδρος ἔστειλε στους ἐφόρους μαζί με ἄλλους Λακεδαιμονίους τὸν Ἀριστοτέλη που ἦταν ἐξόριστος Ἀθηναῖος, γιὰ νὰ τοὺς ενημερώσει πὼς ἀποκρίθηκε στὸν Θηραμένη ὅτι ἐκεῖνοι εἶχαν ἐξουσία γιὰ πόλεμο καὶ γιὰ εἰρήνη. Ὁ Θηραμένης καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις, ὅταν βρισκόνταν στὴ Σελλασία, ὅταν ρωτήθηκαν με ποιες προτάσεις ἔχουν ἐρθεῖ, εἶπαν ὅτι (ἔχουν ἐρθεῖ) με πλήρη ἐξουσιοδότηση γιὰ εἰρήνη,

ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν.

και μετά από αυτά οι έφοροι διέταξαν να τους καλέσουν. Όταν έφτασαν, συνεκάλεσαν συνέλευση, στην οποία οι Κορίνθιοι και οι Θηβαίοι κυρίως αλλά και πολλοί άλλοι από τους Έλληνες αντιπρότειναν να μην συνθηκολογήσουν με τους Αθηναίους αλλά να τους αφανίσουν.

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 2, 20-23

Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν

Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο

εἰρήνην ἐφ' ᾧ τά τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας

καθέντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἠγῶνται. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανεφέρον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν

Μετάφραση

Οι Λακεδαιμόνιοι είπαν ότι δεν θα εξανδραποδίσουν ελληνική πόλη που είχε προσφέρει μεγάλο καλό στους πιο μεγάλους κινδύνους που συνέβησαν στην Ελλάδα, αλλά έκαναν ειρήνη με τον όρο, αφού γκρεμίσουν τα μακρά τείχη και τον Πειραιά και αφού παραδώσουν όλα τα καράβια εκτός από δώδεκα και αφού φέρουν πίσω τους εξόριστους,

έχοντας τους ίδιους εχθρούς και φίλους να ακολουθούν τους Λακεδαιμονίους και στην ξηρά και στη θάλασσα, οπουδήποτε τους οδηγούν.

Ο Θηραμένης, λοιπόν και οι πρέσβεις που ήταν μαζί του έφεραν αυτούς τους όρους στην Αθήνα. Καθώς έμπαιναν, πολὺς κόσμος τους περικύκλωνε, επειδή φοβούνταν μήπως ήρθαν άπρακτοι· διότι δεν χώραγε άλλη αναβολή εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των πεθαμένων από την πείνα.

ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ.

τῇ δὲ ὑστεραία ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις ἔφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρή πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τεῖχη περιαιρεῖν. ἀντειπόντων δὲ τινων αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατήσαν καὶ τὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

Τὴν ἐπόμενη ανακοίνωσαν οἱ πρέσβεις τοὺς ὅρους σύμφωνα με τοὺς οὐσίους οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔκαναν εἰρήνη· μιλοῦσε ἐξ ονόματος τοὺς οἱ Θηραμένης, λέγοντας ὅτι πρέπει να υπακούσουν στους Λακεδαιμονίους και να γκρεμίσουν τα τεῖχη. Καὶ αφοῦ μερικοὶ διαφώνησαν μαζί του, ἐνῶ πολλοὶ περισσότεροι τον ἐπιδοκίμασαν, αποφασίσθηκε να δεχθὸν τὴν εἰρήνη.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ καὶ οἱ Λύσανδρος κατέπλεε στον Πειραιᾶ καὶ οἱ ἐξόριστοι ἐπέστρεψαν καὶ τὰ τεῖχη κατεδάφιζαν με πολὺ προθυμία, ἐνῶ αὐλητρίδες ἐπαιζαν τον αὐλό, γιατί νόμιζαν ὅτι αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἐλευθερίας για τὴν Ἑλλάδα.

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 3, 50-56

Ὅς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ
βουλή δῆλη ἐγένετο
εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ
Κριτίας ὅτι εἰ ἐπιτρέψοι
τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ,
ἀναφεύξοιτο, καὶ τοῦτο
οὐ βιωτὸν ἠγησάμενος, προσελθὼν
καὶ διαλεχθεὶς τι τοῖς τριάκοντα
ἐξῆλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς
τὰ ἐγχειρίδια
ἔχοντας φανερώς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς
δρυφάκτοις. πάλιν δὲ
εἰσελθὼν εἶπεν· Ἐγὼ, ὦ βουλή,
νομίζω προστάτου ἔργον
εἶναι οἴου δεῖ, ὃς ἂν ὀρῶν τοὺς φίλους
ἐξαπατωμένους μὴ
ἐπιτρέπη. καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω.
καὶ γὰρ οἶδε οἱ
ἐφεστηκότες οὗ φασιν ἡμῖν
ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν
φανερώς τὴν ὀλιγαρχίαν
λυμαινόμενον. ἔστι δὲ ἐν
τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς
τρισχιλίοις ὄντων
μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς
ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω
τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς
τριάκοντα θανατοῦν. ἐγὼ
οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ
ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου,
συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. καὶ τοῦτον,
ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν.

Μετάφραση

Όταν ο Θηραμένης, αφού είπε αυτά, σταμάτησε (να μιλάει) και η βουλή φανερά επιδοκίμασε με φωνές, επειδή ο Κριτίας κατάλαβε ότι, αν επιτρέψει στη βουλή να αποφασίσει με ψηφοφορία γι' αυτόν, (ο Θηραμένης) θα γλυτώσει, και επειδή αυτό το θεώρησε ανυπόφορο, αφού πλησίασε και συζήτησε κάτι με τους Τριάκοντα, βγήκε έξω και διέταξε αυτούς που είχαν τα μαχαίρια να σταθούν φανερά στη βουλή κοντά στα κιγκλιδώματα.

Όταν πάλι μπήκε μέσα, είπε: « Εγώ, κύριοι βουλευτές, νομίζω ότι είναι έργο του ηγέτη τέτοιου, όπως πρέπει να είναι, ο οποίος, εφόσον βλέπει τους φίλους του να εξαπατώνται, να μην το επιτρέπει. Και εγώ λοιπόν αυτό θα κάνω. Διότι και αυτοί που στέκονται εδώ λένε ότι δεν θα επιτρέψουν σε σας, αν αφήσουμε ελεύθερο άνδρα που φανερά βλάπτει την ολιγαρχία. Ορίζεται λοιπόν στους καινούργιους νόμους κανείς από όσους που ανήκουν στους τρεις χιλιάδες πολίτες να μην θανατώνεται χωρίς τη δική σας απόφαση, όσοι όμως δεν είναι στον κατάλογο, οι Τριάκοντα έχουν δικαίωμα να τους θανατώνουν. Εγώ λοιπόν, αυτόν εδώ τον Θηραμένη τον διαγράφω από τον κατάλογο με την σύμφωνη γνώμη όλων μας. Και αυτόν, είπε, εμείς θα τον θανατώσουμε.

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 3, 52-53

ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν καὶ εἶπεν· Ἐγὼ δ', ἔφη, ὧ ἄνδρες, ἰκετεύω τὰ πάντων ἐν-νομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ' ὄνπερ νόμον οὗτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι οὐδὲν μοι ἀρκέσει ὄδε ὁ βωμός, ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδείξαι, ὅτι οὗτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι.

ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὧ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοί, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γινώσκοντες ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν ἐκάστου. ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἔνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην· ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θρασυτάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον· ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οἱ ἔνδεκα οὗ δεῖ τὰ ἐκ τούτων πράττετε.

Μετάφραση

Μόλις ἀκουσε αὐτὰ ὁ Θηραμένης, πήδησε πάνω στην εστία καὶ εἶπε: «Εγώ, εἶπε, ἄνδρες, σας ἰκετεύω σε ὅτι πιο δίκαιο ὑπάρχει, να μην ἔχει δικαίωμα ὁ Κριτίας να διαγράφει οὔτε ἐμένα οὔτε ὅποιον ἀπὸ ἐσὰς θέλει, ἀλλὰ σύμφωνα με τὸν νόμο τὸν ὁποῖο αὐτοὶ ἔγραψαν σχετικά με αὐτοὺς που περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο, καὶ ἐγὼ καὶ ἐσεῖς να κρινόμεσθε.

Καὶ αὐτὸ βέβαια, εἶπε, μα τοὺς θεοὺς δεν το ἀγνοῶ, ὅτι σε τίποτα δεν θα με βοηθήσει αὐτὸς ἐδῶ ὁ βωμός, ἀλλὰ θέλω καὶ αὐτὸ να ἀποδείξω, ὅτι αὐτοὶ δεν εἶναι μόνο πρὸς τοὺς ἀνθρώπους πάρα πολὺ ἀδικοὶ ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς πολὺ ἀσεβεῖς. Απορῶ, ὅμως με σας, ἄνδρες καλοὶ καὶ ἐντιμοὶ, ἀν δεν βοηθήσετε τὸν ἐαυτὸ σας, ἀν καὶ γνωρίζετε ὅτι τὸ δικὸ μου ὄνομα δεν διαγράφεται καθόλου πιο εὐκόλα ἀπὸ τὸ ὄνομα καθενὸς ἀπὸ σας».

Μετά ἀπὸ αὐτὸ ὁ κῆρυκας τῶν Τριάκοντα κάλεσε τοὺς Ἐντεκα να συλλάβουν τὸν Θηραμένη· ἐκεῖνοι ἀφού μπήκαν μέσα μαζί με τοὺς ὑπηρέτες, τῶν ὁποίων ἦταν ἀρχηγὸς ὁ Σάτυρος που ἦταν θρασύτατος καὶ ἀναιδέστατος, εἶπε ὁ Κριτίας: «Σας παραδίδουμε, εἶπε, τοῦτον ἐδῶ τὸν Θηραμένη καταδικασμένο σύμφωνα με τὸν νόμο· ἐσεῖς ἀφού τὸν συλλάβετε καὶ τὸν οδηγήσετε [οἱ ἔνδεκα] ὅπου πρέπει να ἐκτελέσετε τὰ περαιτέρω».

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 3, 54-56

ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. ὁ δὲ Θηραμένης ὡσπερ εἰκὸς καὶ θεοῦς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γιγνόμενα. ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρω καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πληῆρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν.

οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. λέγεται δ' ἔν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμῶξοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο· Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμῶξομαι; καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν· Κριτία τοῦτ' ἔστω τῶ καλῶ. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς

Μετάφραση

Ὅταν εἶπε αὐτὰ, τον τραβούσε ἀπὸ τον βωμό, τον τραβούσαν και οι υπηρέτες. Ο Θηραμένης, ὅπως ἦταν φυσικό, παρακαλούσε και τους θεοὺς και τους ἀνθρώπους να βλέπουν αὐτὰ που συμβαίνουν. Οι βουλευτὲς παρέμεναν ἀδρανεῖς, επειδὴ ἐβλεπαν και αὐτοὺς που στέκονταν στα κιγκλιδῶματα να εἶναι ὁμοιοι με τον Σάτυρο και μπροστινὸ μέρος του Βουλευτηρίου να εἶναι γεμάτο ἀπὸ τους φρουροὺς, και επειδὴ δεν ἀγνοοῦσαν ὅτι βρίσκονταν ἐκεῖ κατατώντας μαχαίρια.

Αὐτοὶ ἔσυραν τον ἄνδρα μέσα ἀπὸ την ἀγορὰ φωνάζοντας με πάρα πολὺ δυνατὴ φωνὴ τι πάθαινε. Λέγεται ἀκόμη και ἕνας λόγος και αὐτὸς δικὸς του. Ὅταν εἶπε ο Σάτυρος ὅτι θα κλάψει, αν δεν σιωπάσει, τον ρώτησε: αν σιωπῶ, ἀραγε δεν θα κλάψω; Και ὅταν ἔπινε το κώνειο, καθὼς ἀναγκαζόταν να πεθάνει, εἶπαν ὅτι ἀφοῦ τις τελευταῖες σταγόνες τις ἐρίξε κάτω, ὅπως στον κότταβο, εἶπε αὐτὸς: Αὐτὸ ας εἶναι για τον ὁμορφο Κριτία. Και δεν ἀγνοῶ βέβαια ὅτι αὐτὰ δεν εἶναι ἀξιόλογα λόγια, θεωρῶ ὁμως αὐτὸ το γνῶρισμα του ἀνδρα θαυμαστὸ, το ὅτι την ὥρα που ο θάνατος πλησίαζε δεν τον εγκατέλειψαν η αυτοκυριαρχία και η ετοιμότητα του πνεύματος

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 4, 18-23

Ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἡσυχίαν εἶχε· καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν [ἄν] τῶν σφετέρων ἢ πέσοι τις ἢ τρωθείη· ἐπειδὴν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μὲν, ἔφη, ἡμεῖς, νίκη δ' ὑμῖν ἔσται ἐπομένοις, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὥς γέ μοι δοκεῖ. καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὄπλα, αὐτὸς μὲν ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος ἐκπηδήσας πρῶτος ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει, καὶ τέθαιπται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ. ἀπέθανον δ' ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἴππόμαχος, τῶν δὲ ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, τῶν δ' ἄλλων περὶ ἑβδομήκοντα. καὶ τὰ μὲν ὄπλα ἔλαβον, τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν, προσιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο. Κλεόκριτος δὲ ὁ τῶν μυστῶν κῆρυξ, μάλ' εὐφωνος ὢν, κατασιωπησάμενος ἔλεξεν· Ἴσχυροὶ πολῖται, τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποίησαμεν,

Μετάφραση

Αφού είπε αυτά και στράφηκε προς τους εχθρούς, έκανε ησυχία· Γιατί και ο μάντης τους συμβούλευε να μην επιτεθούν παρά μόνο αφού κάποιος από τους δικούς τους ή σκοτωθεί ή τραυματισθεί· «Όταν γίνει αυτό, θα προχωρώ πρώτος», είπε, «εγώ, η νίκη όμως θα ανήκει σε σας, ενώ εμένα θα με βρει ο θάνατος, όπως τουλάχιστον μου φαίνεται». Και δεν διαψεύσθηκε, αλλά, όταν πήραν τα όπλα, ο ίδιος σαν να οδηγείται από κάποια μοίρα, αφού πρώτος πήδησε ορμητικά προς τα εμπρός και έπεσε πάνω στους εχθρούς, πεθαίνει και έχει ταφεί στην διάβαση του Κηφισού· οι άλλοι νικούσαν και κατεδίωξαν (τους αντιπάλους) μέχρι το ίσιωμα. Πέθαναν εκεί από τους Τράκοντα ο Κριτίας και ο Ιππόμαχος, ενώ από τους Δέκα άρχοντες του Πειραιά ο Χαρμίδης, ο γιος του Γλαύκωνα και περίπου εβδομήντα από τους άλλους. Τα όπλα τα πήραν, από κανέναν όμως από τους πολίτες δεν αφάιρεσαν τους χιτώνες. Όταν έγινε αυτό και περισυνέλεξαν τους εχθρούς ύστερα από συμφωνία, αφού πλησίασε ο ένας τον άλλον, πολλοί συζητούσαν μεταξύ τους. Και ο Κλεόκριτος, ο κήρυκας των μνημένων (στα Μυστήρια), καθώς είχε πολύ δυνατή φωνή, αφού επέβαλε σιωπή, είπε: Άνδρες πολίτες, γιατί μας εξορίζετε; Γιατί θέλετε να μας σκοτώσετε; Εμείς δεν κάναμε σε σας κανένα κακό μέχρι τώρα και

μετεσχήκαμεν δὲ ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν
σεμνοτάτων
καὶ θυσιῶν καὶ ἑορτῶν τῶν
καλλίστων, καὶ συγχορευταὶ καὶ
συμφοιτηταὶ γεγενήμεθα καὶ
συστρατιῶται, καὶ πολλὰ μεθ'
ὑμῶν κекινδυνεύκαμεν καὶ κατὰ γῆν
καὶ κατὰ θάλατταν
ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν
σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας. πρὸς
θεῶν πατρῶων καὶ μητρῶων καὶ
συγγενείας καὶ
κηδεστίας καὶ ἑταιρίας, πάντων γὰρ
τούτων πολλοὶ κοινω-
νοῦμεν ἀλλήλοις, αἰδούμενοι καὶ
θεοὺς καὶ ἀνθρώπους
παύσασθε ἀμαρτάνοντες εἰς τὴν
πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε
τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα, οἱ ἰδίων
κερδέων ἔνεκα ὀλίγου
δεῖν πλείους ἀπεκτόνασιν Ἀθηναίων
ἐν ὀκτῶν μηνσὶν ἢ πάντες
Πελοποννήσιοι δέκα ἔτη πολεμοῦντες.

ἔξδὸν δ' ἡμῖν ἐν
εἰρήνῃ πολιτεύεσθαι, οὔτοι τὸν
πάντων αἰσχιστόν τε καὶ χαλεπώτατον
καὶ ἀνοσιώτατον καὶ ἔχθιστον καὶ
θεοῖς καὶ
ἀνθρώποις πόλεμον ἡμῖν πρὸς
ἀλλήλους παρέχουσιν. ἀλλ' εὖ γε
μέντοι ἐπίστασθε ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ'
ἡμῶν ἀποθα-
νόντων οὐ μόνον ὑμεῖς ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς
ἔστιν οὗς πολλὰ κατεδακρύσαμεν.
Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν· οἱ δὲ
λοιποὶ ἄρχοντες καὶ διὰ
τὸ τοιαῦτα προσακούειν τοὺς μεθ'
αὐτῶν ἀπήγαγον εἰς τὸ
ἄστυ.

ἔχουμε συμμετάσχει μαζί σας σε πολύ
σεβαστές τελετές και θυσίες και σε
ομορφότερες εορτές και ἔχουμε
υπάρξει και συγχορευτές και
συμμαθητές και συστρατιῶτες και
ἔχουμε περάσει πολλοὺς κινδύνους με
σας και στη ξηρὰ και στη θάλασσα για
τη κοινὴ και των δυο μας σωτηρία και
ἐλευθερία. Στο ὄνομα των πατρικῶν
θεῶν και της συγγένειας ἐξ αἵματος
και ἐξ ἀγχιστείας και της φιλίας, διότι
σε ὅλα αὐτὰ ἔχουμε συμμετάσχει μαζί
σας, σεβόμενοι και τους θεοὺς και του
ἀνθρώπου
σταματήστε να σφάλλετε εἰς βάρος
της πατρίδας και μην υπακούτε στους
πέρα πολύ ἀσεβεῖς Τριάκοντα, οἱ
οποῖοι για προσωπικά τους οφέλη
ἔχουν σκοτώσει σχεδὸν
περισσότερους Ἀθηναίους σε οκτῶ
μήνες παρά ὅλοι οἱ Πελοποννήσιοι
πολεμῶντας μας δέκα χρόνια. Ἀν και
μπορούμε να ζοῦμε εἰρηνικά, αὐτοὶ
προκαλοῦν μεταξύ μας τον πιο
ντροπιαστικό και τον πιο σκληρό και
ἀσεβῆ και μισητό και στους θεοὺς και
στους ἀνθρώπους πόλεμο.
Ἀλλὰ να γνωρίζετε καλά ὅτι μερικούς
ἀπὸ αὐτοὺς που σκοτώθηκαν ἀπὸ
εμᾶς, ὄχι μόνο εσεῖς ἀλλὰ και εμεῖς
τους θρηνήσαμε.
Αὐτὸς τέτοια ἔλεγε· οἱ υπόλοιποι
ἀρχοντες, ἐπειδὴ ἀκούγαν και ἄλλα
τέτοια λόγια, οδήγησαν ξανά στο ἄστυ
αὐτοὺς που ἦταν μαζί τους.
Τὴν ἐπόμενη μέρα οἱ Τριάκοντα πολὺ
ταπεινωμένοι καὶ ἀπομονωμένοι
κάθονταν στην αἴθουσα

τῆ δ' ὑστεραία οἱ μὲν τριάκοντα πάνυ
δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι συνεκάθηοντο
ἐν τῷ συνεδρίῳ· τῶν δὲ τρισχιλίων
ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν,
πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς
ἀλλήλους. ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσαν
τι βιαιότερον καὶ ἐφοβοῦντο, ἐντόνως
ἔλεγον ὡς οὐ χρεῖη καθυφίεσθαι τοῖς
ἐν Πειραιεῖ· ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν
ἠδίκηκέναι, αὐτοὶ τε
ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους
ἐδίδασκον ὡς οὐδὲν δέοιντο
τούτων τῶν κακῶν, καὶ τοῖς τριάκοντα
οὐκ ἔφασαν χρῆναι
πεῖθεσθαι οὐδ' ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι
τὴν πόλιν. καὶ τὸ
τελευταῖον ἐψηφίσαντο ἐκείνους μὲν
καταπαῦσαι, ἄλλους
δὲ ἐλέεσθαι. καὶ εἶλοντο δέκα, ἓνα ἀπὸ
φυλῆς.

συνεδριάσεων. Ἀπὸ τους τρεις
χιλιάδες, ὅπου ἦταν ταγμένος ο
καθένας, σε ὅλα τα μέρη της πόλεως
διαφωνοῦσαν μεταξύ τους. Διότι, ὅσοι
εἶχαν διαπράξει κάποιο σοβαρὸ
ἀδίκημα και φοβούνταν, υποστήριζαν
έντονα ὅτι δεν εἶναι ἀνάγκη να
υποχωροῦν σ' αὐτοὺς που βρίσκονταν
στον Πειραιά· ὅσοι ὅμως πίστευαν ὅτι
δεν εἶχαν διαπράξει κάποια ἀδικία, οἱ
ἴδιοι σκέφτονταν και τους ἄλλους
συμβούλευαν ὅτι δεν χρειάζονταν
καθόλου αὐτές οἱ συμφορές και
ἔλεγαν ὅτι δεν πρέπει να υπακούουν
στους Τριάκοντα οὔτε να τους
επιτρέπουν να καταστρέφουν την
πόλη. Και στο τέλος αποφάσισαν
εκείνους να τους καθαιρέσουν και
ἄλλους να εκλέξουν. Και εξέλεξαν
δέκα, ἓνα ἀπὸ κάθε φυλή.

Ξενοφώντος «Ελληνικά» 2, 4, 37-43

ἐπεὶ
μέντοι οὗτοι ὄχοντο εἰς Λακεδαίμονα,
ἔπεμπον δὴ καὶ οἱ
ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐκ τοῦ ἄστεως λέγοντας
ὅτι αὐτοὶ μὲν παρα-
διδόασι καὶ τὰ τείχη ἃ ἔχουσι καὶ σφᾶς
αὐτοὺς Λακεδαι-
μονίοις χρῆσθαι ὃ τι βούλονται· ἀξιοῦν
δ' ἔφασαν καὶ τοὺς
ἐν Πειραιεῖ, εἰ φίλοι φασὶν εἶναι
Λακεδαιμονίοις, παρα-
διδόναί τόν τε Πειραιᾶ καὶ τὴν
Μουνηχίαν. ἀκούσαντες
δὲ πάντων αὐτῶν οἱ ἔφοροι καὶ οἱ
ἔκκλητοι, ἐξέπεμψαν
πεντεκαίδεκα ἄνδρας εἰς τὰς Ἀθήνας,
καὶ ἐπέταξαν σὺν
Παυσανίᾳ διαλλάξαι ὅπη δύναιντο
κάλλιστα. οἱ δὲ διήλ-
λαξαν ἐφ' ὧτε εἰρήνην μὲν ἔχειν ὡς
πρὸς ἀλλήλους, ἀπιέναι
δὲ ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστον πλὴν τῶν
τριάκοντα καὶ τῶν
ἔνδεκα καὶ τῶν ἐν Πειραιεῖ ἀρξάντων
δέκα. εἰ δὲ τινες
φοβοῖντο τῶν ἐξ ἄστεως, ἔδοξεν αὐτοῖς
Ἐλευσίνα κατοικεῖν.
τούτων δὲ περανθέντων Παυσανίας μὲν
διῆκε τὸ στράτευμα,
οἱ δ' ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἀνελθόντες σὺν
τοῖς ὅπλοις εἰς τὴν
ἀκρόπολιν ἔθυσαν τῇ Ἀθηνᾶ. ἐπεὶ δὲ
κατέβησαν ἰοὶ
στρατηγοί, ἔνθα δὴ ὁ Θρασύβουλος
ἔλεξεν· Ὑμῖν, ἔφη,
ὧ ἐκ τοῦ ἄστεως ἄνδρες, συμβουλεύω
ἐγὼ γινῶναι ὑμᾶς
αὐτοὺς. μάλιστα δ' ἂν γνοίητε, εἰ

Μετάφραση

Ὅταν λοιπὸν αὐτοὶ αναχώρησαν γιὰ τὴν Σπάρτη, ἔστειλαν καὶ οἱ ολιγαρχικοὶ ἀντιπροσώπους λέγοντας ὅτι οἱ ἴδιοι ἀπὸ τῆς μιᾶς παραδίδουν καὶ τὰ τείχη ποὺ κατέχουν καὶ τοὺς εαυτοὺς τοὺς στοὺς Σπαρτιάτες νὰ τοὺς κάνουν ὅ,τι θέλουν· εἶπαν ὁμῶς ὅτι ἔχουν τὴν ἀξίωση καὶ αὐτοὶ ποὺ βρίσκονται στὸν Πειραιᾶ, ἀν ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι φίλοι τῶν Σπαρτιατῶν, νὰ παραδώσουν καὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ τὴ Μουνηχία. Ἀφοῦ οἱ ἔφοροι καὶ ἡ μικρὴ συνέλευση ἀκούσαν ὅλους αὐτοὺς, ἔστειλαν στὴν Ἀθῆνα δεκαπέντε ἄνδρες καὶ ἔδωσαν ἐντολὴ σὲ συνεργασία μὲ τὸν Παυσανία νὰ τοὺς συμφιλιώσουν μὲ ὅποιο τρόπο μποροῦν καλύτερα. Αὐτοὶ τοὺς συμφιλιώσαν μὲ τὸν ὄρο νὰ ἔχουν εἰρήνη μετὰ τοὺς καὶ ὁ καθένας νὰ γυρίσει στὸ σπιτί του ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα καὶ τοὺς Ἐνδεκα καὶ τῶν Δέκα ποὺ διετέλεσαν ἀρχόντες στὸν Πειραιᾶ. Ἀν κάποιος ἀπὸ τοὺς ολιγαρχικοὺς φοβοῦνταν, ἀποφασίστηκε αὐτοὶ νὰ κατοικοῦν στὴν Ἐλευσίνα.

Ἀφοῦ αὐτὰ ολοκληρώθηκαν, ὁ Παυσανίας διέλυσε τὸ στράτευμα, ἐνῶ αὐτοὶ ποὺ βρίσκονταν στὸν Πειραιᾶ ἀφοῦ ἀνέβηκαν ἐνοπλοὶ στὴν Ἀκρόπολη θυσίασαν στὴν Ἀθηνᾶ. Ὅταν κατέβηκαν, οἱ στρατηγοὶ συνεκάλεσαν ἐκκλησίαν, ὅπου ὁ Θρασύβουλος εἶπε: «Ἄνδρες ολιγαρχικοί, ἐγὼ σας συμβουλεύω νὰ γνωρίσετε τὸν εαυτό σας. Καὶ μάλιστα θὰ τὸν γνωρίσετε, ἀν σκεφτεῖτε γιὰ

ἀναλογίσαισθε ἐπὶ τίνι
 ὑμῖν μέγα φρονητέον ἐστίν, ὥστε ἡμῶν
 ἄρχειν ἐπιχειρεῖν.
 πότερον δικαιότεροί ἐστε; ἀλλ' ὁ μὲν
 δῆμος πενέστερος
 ὑμῶν ὢν οὐδὲν πώποτε ἔνεκα χρημάτων
 ὑμᾶς ἠδίκηκεν·
 ὑμεῖς δὲ πλουσιώτεροι πάντων ὄντες
 πολλὰ καὶ αἰσχροῖα
 ἔνεκα κερδῶν πεποιθήκατε. ἐπεὶ δὲ
 δικαιοσύνης οὐδὲν ὑμῖν
 προσήκει, σκέψασθε εἰ ἄρα ἐπ' ἀνδρεία
 ὑμῖν μέγα φρονη-
 τέον. καὶ τίς ἂν καλλίων κρίσις τούτου
 γένοιτο ἢ ὡς
 ἐπολεμήσαμεν πρὸς ἀλλήλους; ἀλλὰ
 γνώμη φαίητ' ἂν
 προέχειν, οἳ ἔχοντες καὶ τεῖχος καὶ ὄπλα
 καὶ χρήματα καὶ
 συμμάχους Πελοποννησίους ὑπὸ τῶν
 οὐδὲν τούτων ἐχόντων
 περιείληφθε;
 ἀλλ' ἐπὶ Λακεδαιμονίοις δὴ οἴεσθε μέγα
 φρονητέον εἶναι; πῶς, οἷγε ὥσπερ τοὺς
 δάκνοντας κύνας κλοιῶ
 δήσαντες παραδιδόασιν, οὕτω κάκεῖνοι
 ὑμᾶς παραδόντες τῶ
 ἠδικημένῳ τούτῳ δήμῳ οἴχονται
 ἀπιόντες;
 οὐ μέντοι γε
 ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες, ἀξιῶ ἐγὼ ὢν
 ὁμωμόκατε παραβῆναι οὐδὲν,
 ἀλλὰ καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις καλοῖς
 ἐπιδείξαι, ὅτι καὶ
 εὖορκοι καὶ ὄσιοί ἐστε. εἰπὼν δὲ ταῦτα
 καὶ ἄλλα τοιαῦτα,
 καὶ ὅτι οὐδὲν δέοι ταραττεσθαι, ἀλλὰ
 τοῖς νόμοις τοῖς
 ἀρχαίοις χρῆσθαι, ἀνέστησε τὴν
 ἐκκλησίαν. καὶ τότε μὲν

ποιο λόγο πρέπει να καυχιέστε, ὥστε
 να προσπαθειτε να μας εξουσιάζετε.

Για ποιο απ' ὅλα, εἶστε πιο δίκαιοι;
 Αλλὰ ο λαός, αν και εἶναι πιο φτωχός
 ἀπὸ εσάς, ποτέ σε τίποτα δε σας
 ἀδίκησε για χρήματα·
 Εσεῖς ὁμως, αν και εἶστε πλουσιότεροι
 ἀπὸ ὅλους, ἔχετε κάνει πολλές αἰσχροὺς
 πράξεις με σκοπὸ τα κέρδη. Επειδὴ
 λοιπὸν δεν ἔχετε καμμία σχέση με τη
 δικαιοσύνη, ἐξετάστε αν για την
 ἀνδρεία σας πρέπει να
 υπερηφανεύεσθε. Και ποια ἄλλη
 καλύτερη ἀπάντηση θα μπορούσε να
 υπάρξει, παρά το πὼς πολεμήσαμε
 μεταξύ μας; Αλλὰ θα μπορούσατε να
 ἰσχυρισθεῖτε ὅτι υπερέχετε στην
 ευφυΐα, εσεῖς οι οποίοι, αν και ἔχετε
 και τεῖχος και ὄπλα και χρήματα και
 συμμάχους Πελοποννησίους, ἔχετε
 νικηθεῖ ἀπὸ αὐτοὺς που δεν ἔχουν
 τίποτε ἀπὸ αὐτά;
 Αλλὰ νομίζετε ὅτι πρέπει να καυχιέστε
 για του Λακεδαιμονίου; πῶς, ἀφού
 αὐτοί, ὅπως ακριβῶς ἔδεσαν τους
 σκύλους που δαγκώνουν με περιλαίμιο
 τους παραδίδουν, ἔτσι κι ἐκεῖνοι, ἀφού
 σας παρέδωσαν στον ἀδικημένο τούτο
 λαό, σηκώθηκαν κι ἔφυγαν;
 Δεν ἔχω, βέβαια, την ἀξίωση, ἀνδρες,
 να καταπατήσετε τίποτα ἀπὸ ὅσα ἔχετε
 ορκισθεῖ, ἀλλὰ μαζί με τα ἄλλα καλὰ
 και τούτο να ἀποδείξετε, ὅτι εἶστε και
 πιστοὶ στους ὀρκους σας και ευσεβεῖς.
 Αφού εἶπε αὐτά και ἄλλα παρόμοια, και
 ὅτι δεν πρέπει να προκαλοῦν ταραχές,
 ἀλλὰ να τηροῦν τους ἀρχαίους νόμους,
 διέλυσε την συνέλευση. Και τότε ἀφού
 ἐγκατέστησαν νέους ἀρχοντες, ζούσαν

ἀρχὰς καταστησάμενοι ἐπολιτεύοντο·
ὕστέρω δὲ χρόνῳ ἀκού-
σαντες ξένους μισθοῦσθαι τοὺς
Ἐλευσίνοι, στρατευσάμενοι
πανδημεῖ ἐπ' αὐτοὺς τοὺς μὲν
στρατηγοὺς αὐτῶν εἰς λόγους
ἐλθόντας ἀπέκτειναν, τοῖς δὲ ἄλλοις
εἰσπέμψαντες τοὺς
φίλους καὶ ἀναγκαίους ἔπεισαν
συναλλαγῆναι. καὶ ὁμό-
σαντες ὄρκους ἧ μὴν μὴ μνησικακήσειν,
ἔτι καὶ νῦν ὁμοῦ
τε πολιτεύονται καὶ τοῖς ὄρκοις ἐμμένει ὁ
δῆμος.

ως ελεύθεροι πολῖτες.
Ἀργότερα, ἐπειδὴ πληροφορήθηκαν ὅτι
αυτοὶ που βρίσκονται στὴν Ἐλευσίνα
προσλαμβάνουν ξένους μισθοφόρους,
αφοῦ ἐξεστράτευσαν με ὅλες τους τις
δυνάμεις ἐναντίον τους, ὅταν οἱ
στρατηγοὶ τους ἦρθαν γιὰ
διαπραγματεύσεις, τους σκότωσαν,
τους ἄλλους ὁμως, αφοῦ τους
ἔστειλαν τους φίλους τους καὶ τους
συγγενεῖς τους, τους ἔπεισαν νὰ
συμφιλιωθοῦν. Καὶ αφοῦ ορκίσθηκαν
ὅτι δὲν θὰ θυμούνται τὰ παλιὰ
αδικήματα, ἀκόμη καὶ τώρα ζοῦν μαζὶ
καὶ ὁ λαὸς μένει πιστὸς στους ὄρκους.